

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 janvier 2007

PROPOSITION DE LOI

modifiant les articles 295 et 1465 du Code civil, afin de supprimer, en ce qui concerne les avantages matrimoniaux, le caractère discriminatoire existant entre les enfants issus d'un précédent mariage et les autres

(déposée par MM. Eric Massin,
Yvan Mayeur et Thierry Giet et
Madame Valérie Déom)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	11
4. Annexe	12

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

12 januari 2007

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de artikelen 295 en 1465 van het Burgerlijk Wetboek, teneinde met betrekking tot de huwelijksvoordelen, de ongelijke behandeling tussen de kinderen uit een vorig huwelijk en de andere af te schaffen

(ingediend door de heren Eric Massin,
Yvan Mayeur en Thierry Giet en
mevrouw Valérie Déom)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	11
4. Bijlage	12

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Séance plénière</i>
<i>COM :</i>	<i>Réunion de commission</i>
<i>MOT :</i>	<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Plenum</i>
<i>COM :</i>	<i>Commissievergadering</i>
<i>MOT :</i>	<i>Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

Le Code civil prévoit une protection au profit des enfants issus d'un précédent mariage en limitant les effets des avantages matrimoniaux que des époux peuvent consentir au profit de leur conjoint. La présente proposition de loi entend consacrer l'égalité entre les enfants qu'ils soient issus, indifféremment, d'un précédent mariage ou d'une précédente union.

SAMENVATTING

Het Burgerlijk Wetboek voorziet in een bescherming ten behoeve van de kinderen uit een vorig huwelijk, door de gevolgen van de huwelijksvoordelen die de echtgenoten ten voordele van hun partner kunnen toekennen, te beperken. Dit wetsvoorstel beoogt de gelijkheid tussen de kinderen te bekrachtigen, ongeacht of ze uit een vorig huwelijk dan wel uit een vorige verbintenis zijn geboren.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi traite de la problématique des avantages matrimoniaux que les époux peuvent consentir au profit de l'autre afin de supprimer le caractère discriminatoire entre les enfants issus d'un précédent mariage et les autres, mais, de manière générale, le texte proposé vise à éliminer les distinctions qui seraient fondées sur la naissance.

En effet, aux termes de l'article 14 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, il ne peut y avoir de distinction fondée sur la naissance.

La jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (CEDH) a, au travers de divers arrêts, souligné la nécessité d'une égalité des filiations et mis en cause la discrimination successorale dont étaient victimes les enfants nés hors mariage par rapport aux enfants nés dans le cadre d'un mariage.

Aujourd'hui, l'institution de la famille traditionnelle (mariage) n'est plus figée, soulignait la CEDH dans un arrêt *Mazurek*¹ et elle a notamment jugé qu'il était inadmissible qu'un enfant, en l'espèce adultérin ou naturel, soit pénalisé sur le plan successoral. Les législations ont d'ailleurs évolué comme en témoigne la loi relative à la cohabitation légale.

Depuis le Code Napoléon, le législateur s'est soucié de la protection des enfants nés d'une union antérieure en leur permettant de reprendre une partie des avantages consentis au nouveau conjoint dont ils ne sont pas les descendants via un contrat de mariage et ce à propos de biens communs.

Deux régimes matrimoniaux existent, le régime primaire, c'est-à-dire les règles impératives s'imposant aux époux de plein droit et le régime secondaire, laissé à l'autonomie de la volonté des époux, ces dernières règles venant s'ajouter aux règles de base impératives.

¹ Arrêt *Mazurek* contre France, 1er février 2000, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=mazurek&sessionid=9665040&skin=hudoc-fr>

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op het vraagstuk van de huwelijksvoordelen die de echtgenoten kunnen toekennen aan hun partner. Het beoogt een einde te maken aan de ongelijke behandeling tussen de kinderen uit een vorig huwelijk en de andere. De voorgestelde tekst strekt er echter meer in het algemeen toe onderscheiden op grond van de geboorte weg te werken.

Krachtens artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden mag immers geen onderscheid worden gemaakt op grond van de geboorte.

Wat de rechtspraak betreft, heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in diverse arresten gewezen op de noodzaak van een gelijkheid inzake afstamming en heeft het de erfrechtelijke ongelijke behandeling waarvan de kinderen die buiten het huwelijk zijn geboren het slachtoffer zijn ten aanzien van de kinderen die binnen het huwelijk zijn geboren, aan de kaak gesteld.

Het EHRM heeft in een arrest-*Mazurek*¹ aangegeven dat het traditioneel gezin (huwelijk) thans niet langer een vast gegeven is, en het Hof heeft onder meer geoordeeld dat het onaanvaardbaar is dat een uit overspel geboren of een natuurlijk kind wordt benadeeld inzake erfopvolging. Zoals blijkt uit de wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning heeft de wetgeving trouwens een ontwikkeling doorgemaakt.

Sinds de *Code Napoléon* heeft de wetgever ernaar gestreefd de kinderen uit een vorig huwelijk te beschermen door hun de mogelijkheid te bieden een gedeelte van de voordelen inzake gemeenschappelijke goederen die via een huwelijkscontract werden toegekend aan de nieuwe partner van wie ze niet de descendents zijn, terug te nemen.

Thans bestaan twee huwelijksvermogensstelsels, met name het primair stelsel (de dwingende regels die van rechtswege aan de echtgenoten zijn opgelegd), en het secundair stelsel, dat berust op de vrije wil van de echtgenoten. De regels van het secundair stelsel komen bij die van het primair stelsel.

¹ Arrest-*Mazurek* vs. Frankrijk, 1 februari 2000, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=mazurek&sessionid=9665040&skin=hudoc-fr>

Les époux choisissent donc, par contrat de mariage, un régime secondaire dit conventionnel. A défaut, le législateur a élaboré un régime secondaire légal à titre supplétif.

Le Code civil comprend donc trois types de règles concernant le régime secondaire :

- des règles organisant le choix par les époux, avant leur mariage, de leur régime matrimonial secondaire ou la modification de celui-ci pendant le mariage² ;

- des règles de plein droit applicables aux époux n'ayant pas conclu de contrat de mariage mais applicables également à ceux qui auraient conclu un contrat dans la mesure où les dispositions du contrat ne dérogent pas au régime légal³;

- des règles applicables ou susceptibles d'être appliquées aux époux qui, bien qu'adoptant le régime légal, décident d'y apporter une ou plusieurs dérogations par leur contrat de mariage⁴.

Les époux ne pouvant modifier les règles du régime légal relatives à la gestion des patrimoines propres et commun ni celles établies dans l'intérêt des tiers, le contrat de mariage porte dès lors sur les règles de composition des patrimoines ou de liquidation et de partage.

Les modifications aux règles de composition des patrimoines concernent:

- l'adoption d'un régime de communauté autre que le régime de communauté d'acquêts et de revenus⁵;

- les clauses d'apport d'un bien présent c'est-à-dire le fait de faire entrer dans la communauté un bien appartenant à un des époux au jour de la célébration du mariage;

- les clauses d'apport dans la communauté d'un bien futur qu'un des époux pourrait acquérir pendant le mariage mais qui, sous le régime légal, aurait eu le statut de bien propre;

² Art. 1387 à 1397.

³ Art. 1398 à 1450.

⁴ Art. 1451 à 1465.

⁵ Il s'agit de la communauté universelle (art. 1453) et de la communauté de meubles et acquêts (art.1452).

De echtgenoten kiezen dus bij huwelijkscontract een zogenaamd conventioneel secundair regime. Voor het geval ze daar niet voor kiezen, heeft de wetgever aanvullend een wettelijk secundair stelsel uitgewerkt.

Het Burgerlijk Wetboek bevat dus drie soorten van regels aangaande het secundair stelsel:

- de regels met betrekking tot de keuze door de echtgenoten van hun secundair huwelijksvermogensstelsel, vóór hun huwelijk, of de wijziging ervan tijdens hun huwelijk²;

- de regels die van rechtswege van toepassing zijn op de echtgenoten die geen huwelijkscontract hebben gesloten, maar die ook gelden voor degenen die een huwelijkscontract zouden hebben gesloten in de mate dat de bepalingen van het contract niet afwijken van het wettelijk stelsel³;

- de regels die van toepassing zijn of kunnen zijn op de echtgenoten die weliswaar gebruik maken van het wettelijk stelsel, maar beslissen daarvan aan de hand van hun huwelijkscontract op een of meer punten af te wijken⁴.

Aangezien de echtgenoten niets kunnen wijzigen aan de regels van het wettelijk stelsel in verband met het beheer van het eigen vermogen en het gemeenschappelijk vermogen, noch aan de regels in het belang van derden, heeft het huwelijkscontract betrekking op de regels inzake samenstelling van de vermogens, dan wel vereffening en verdeling.

De wijzigingen aan de regels inzake samenstelling van de vermogens betreffen:

- het aannemen van een ander stelsel van gemeenschap van goederen dan het stelsel van de gemeenschap van aanwinsten en inkomsten⁵;

- de bedingen van inbreng van een goed, dus het inbrengen in de gemeenschap van een goed dat op de dag van het huwelijk eigendom is van een van de echtgenoten;

- de bedingen van inbreng in de gemeenschap van een toekomstig goed dat een van de echtgenoten zou kunnen verwerven tijdens het huwelijk, maar dat onder de gelding van het wettelijk stelsel het statuut van eigen goed zou hebben gehad.

² Artikelen 1387 tot 1397.

³ Artikelen 1398 tot 1450.

⁴ Artikelen 1451 tot 1465.

⁵ Het betreft de algehele gemeenschap (artikel 1453) en de gemeenschap van roerende goederen en aanwinsten (artikel 1452).

Les modifications aux règles de liquidation et de partage du patrimoine commun visent quant à elles à déroger aux règles du partage par moitié ou du partage en nature. Cela permet, en cas de décès de l'un des époux provoquant la dissolution du mariage, au conjoint survivant de se faire attribuer par préférence certains biens ou une partie plus grande du patrimoine commun que sa part de moitié⁶.

Les clauses avantageant le conjoint survivant en lui permettant de se faire attribuer une part plus importante que la moitié dans la communauté et les clauses faisant entrer dans le patrimoine commun un bien qui aurait dû conserver le statut de bien propre sont appelées «avantages matrimoniaux».

Ces avantages conférés au conjoint survivant sont considérés comme des conventions de mariage et non comme des libéralités et ne seront pas considérés comme prélevés par anticipation sur la succession du conjoint décédé ni soumis aux règles du rapport et de la réduction des libéralités.

Cependant, il existe *deux exceptions* à ce principe, visées aux articles 1464 et 1465 du Code civil.

Ces articles permettent aux époux de considérer par une stipulation du contrat de mariage que la part excédant la moitié du patrimoine commun attribuée au conjoint survivant sera considérée comme une libéralité imputable dès lors sur la quotité disponible et réductible si elle l'excède⁷.

L'article 1465 du Code civil précise que «dans le cas où il y aurait des enfants d'un précédent mariage, toute convention matrimoniale qui aurait pour effet de donner

De wijzigingen aan de regels inzake vereffening en verdeling van het gemeenschappelijk vermogen beoogden af te wijken van de regels van de verdeling in helften of van de verdeling in natura. Dat maakt het, in geval een van de echtgenoten overlijdt en aldus het huwelijk wordt ontbonden, voor de overlevende echtgenoot mogelijk bepaalde goederen of een groter gedeelte van het gemeenschappelijk vermogen dan zijn helft te verkrijgen⁶.

De bedingen die de langstlevende echtgenoot bevoorstellen door hem de mogelijkheid te bieden zich een groter deel te doen toekennen dan de helft in de gemeenschap, en de bedingen waardoor in het gemeenschappelijk vermogen een goed terecht komt dat het statuut van eigen goed had moeten behouden, worden «huwelijksvoordelen» genoemd.

Die aan de langstlevende echtgenoot toegekende voordelen worden beschouwd als huwelijks-overeenkomsten *en niet* als schenkingen. Ze zullen niet worden beschouwd als bij voorbaat afgenomen van de erfenis van de overleden echtgenoot, noch onderworpen aan de regels van de inbreng en van de inkorting van schenkingen.

Op dat principe bestaan echter *twee uitzonderingen*, die bedoeld zijn in de artikelen 1464 en 1465 van het Burgerlijk Wetboek.

Krachtens die artikelen kunnen de echtgenoten aan de hand van een beding in het huwelijkscontract bepalen dat het aandeel boven de helft van het gemeenschappelijk vermogen dat aan de langstlevende echtgenoot wordt toegekend, zal worden beschouwd als een schenking die derhalve ten laste kan gaan van het beschikbaar en verminderbaar deel van het vermogen als ze het overschrijdt⁷.

Artikel 1465 van het Burgerlijk Wetboek luidt als volgt: «Ingeval er kinderen zijn uit een vroeger huwelijk, blijft elk beding in het huwelijkscontract hetwelk ten gevolge

⁶ Il s'agit principalement de la clause de préciput permettant à un des époux de prélever dans le patrimoine commun avant le partage par moitié un ou plusieurs biens déterminés ou une somme d'argent (art.1457) ou la clause de partage inégal de la communauté ou la cause d'attribution de la totalité de la communauté au profit du conjoint survivant.

⁷ Voy. art.1464 C.civ. Il s'agit, par exemple, dans le régime légal, de l'apport d'un bien présent d'une valeur de 3.000 euros au jour du mariage. Des années plus tard, le bien vaut 8.000 euros et le contrat est modifié et stipule que le patrimoine commun sera attribué en totalité au conjoint survivant. L'apporteur décède et on considérera qu'il a fait une libéralité à concurrence de 4.000 euros.

⁶ Het betreft voornamelijk het beding van vooruitmaking waardoor een van de echtgenoten uit het gemeenschappelijk vermogen vóór de verdeling mag putten in helften van een of meer bepaalde goederen of een geldsom (artikel 1457), het beding van ongelijke verdeling van de gemeenschap of het verblijfsbeding waarbij de hele gemeenschap aan de langstlevende echtgenoot wordt toegekend.

⁷ Zie artikel 1464 van het Burgerlijk Wetboek. Het betreft bijvoorbeeld, in het wettelijk stelsel, de inbreng van een goed met een waarde van 3000 euro op de dag van het huwelijk; jaren later is dat goed 8000 euro waard en wordt het contract gewijzigd teneinde te bepalen dat het gemeenschappelijk vermogen integraal aan de langstlevende echtgenoot zal worden toegekend. Als de inbrenger overlijdt, zal men ervan uitgaan dat hij een schenking ten belope van 4000 euro heeft gedaan.

à l'un des époux au-delà de la quotité disponible, sera sans effet pour tout l'excédent; mais le partage égal des économies⁸ faites sur les revenus respectifs des époux, quoique inégaux, n'est pas considéré comme un avantage fait au préjudice des enfants d'un précédent mariage.»

L'article 1465 du Code civil protège par conséquent les enfants d'un précédent *mariage* en considérant comme une libéralité réductible toute convention matrimoniale qui aurait pour effet de donner à l'un des époux au-delà de la quotité disponible⁹.

Il s'agit donc d'une protection instaurée en faveur des enfants d'un précédent mariage mais cet article est à lire cependant en relation avec l'article 334 du même Code¹⁰ qui prévoit que quel que soit le mode d'établissement de la filiation, les enfants et leurs descendants ont les mêmes droits et les mêmes obligations à l'égard des père et mère et de leurs parents alliés, et les père et mère et leurs parents et alliés ont les mêmes droits et les mêmes obligations à l'égard des enfants et de leurs descendants.

Les régimes conventionnels de communauté peuvent profiter à un époux de secondes noces et ce au détriment d'un enfant d'un mariage antérieur d'un des époux en ce sens que le patrimoine commun pourrait être attribué au conjoint de secondes noces, au détriment d'enfants nés d'un précédent mariage et au détriment d'un enfant né d'une union quelle qu'elle soit, tout simplement.

Puisque le problème résidait dans le fait que les biens allaient dans le patrimoine d'un nouveau conjoint, qui n'avait probablement rien apporté au patrimoine commun, le législateur a décidé que les avantages matrimoniaux seraient considérés comme des donations.

⁸ Le partage égal des économies n'est pas un avantage matrimonial réductible même si ces économies proviennent de **revenus** inégaux car ces revenus sont affectés aux charges du mariage et les époux auraient pu dépenser ces économies sans que les enfants d'un premier lit puissent se sentir lésés... Ces économies ne peuvent profiter à ces enfants même si elles proviennent de revenus inégaux.

⁹ Article 922 du Code civil. La libéralité sera ajoutée fictivement aux biens composant la succession pour déterminer si elle a excédé la quotité disponible et éventuellement réduite.

¹⁰ Loi du 31 mars 1987.

heeft dat aan een der echtgenoten meer wordt gegeven dan het beschikbaar gedeelte, zonder gevolg ten aanzien van het meerdere; gelijke verdeling van hetgeen is overgespaard⁸ van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten, al zijn die ongelijk, wordt echter niet beschouwd als een voordeel waardoor de kinderen uit een vroeger huwelijk worden benadeeld.».

Artikel 1465 van het Burgerlijk Wetboek beschermt derhalve de kinderen uit een vorig *huwelijk* door ieder beding in het huwelijkscontract dat met zich zou brengen dat aan een van de echtgenoten meer wordt gegeven dan het beschikbaar deel te beschouwen als een verminderbare *schenking*⁹.

Het gaat dus om een bescherming ten behoeve van de kinderen uit een vorig huwelijk. Dat artikel moet echter worden samen gelezen met artikel 334 van hetzelfde Wetboek¹⁰, dat het volgende bepaalt: «Ongeacht de wijze waarop de afstamming is vastgesteld, hebben de kinderen en hun afstammelingen dezelfde rechten en dezelfde verplichtingen ten opzichte van de ouders en hun bloed- en aanverwanten en hebben de ouders en hun bloed- en aanverwanten dezelfde rechten en dezelfde verplichtingen ten opzichte van de kinderen en hun afstammelingen.».

De bij overeenkomst bepaalde stelsels van gemeenschap kunnen ten goede komen aan een echtgenoot uit een tweede huwelijk, ten nadele van een kind uit een vorig huwelijk van een van de echtgenoten, in die zin dat het gemeenschappelijk vermogen zou kunnen worden toegekend aan de echtgenoot uit het tweede huwelijk, ten nadele van kinderen uit een vorig huwelijk en, gewoonweg, ten nadele van een kind uit om het even welke verbintenis.

Het probleem was dat de goederen terechtkwamen in het vermogen van een nieuwe echtgenoot, die waarschijnlijk niets had bijgedragen tot het gemeenschappelijk vermogen. De wetgever heeft bijgevolg beslist de huwelijksvoordelen als *schenkings* te beschouwen.

⁸ De gelijke verdeling van de spaargelden is geen verminderbaar huwelijksvoordeel, zelfs als die spaargelden afkomstig zijn van ongelijke **inkomsten**, want die inkomsten worden besteed aan de lasten van het huwelijk en de echtgenoten hadden die gelden kunnen uitgeven zonder dat de kinderen uit het eerste huwelijk kunnen beschouwen dat ze benadeeld zijn ... Die spaargelden kunnen niet die kinderen ten goede komen, zelfs als ze afkomstig zijn van ongelijke inkomsten.

⁹ Artikel 922 van het Burgerlijk Wetboek. De schenking zal fictief worden gevoegd bij de goederen die de erfenis uitmaken om te bepalen of ze het beschikbaar en eventueel verminderbaar deel overschrijdt.

¹⁰ Wet van 31 maart 1987.

Ceci implique dès lors qu'ils sont remis dans la masse de calcul de la succession et que l'avantage doit être imputé sur la quotité disponible. Le principe veut que l'avantage matrimonial soit réduit (quotité disponible – atteinte à la réserve) au moyen d'une action² en retranschement intentée par un enfant d'un mariage précédent.

En 1981, la loi est venue supprimer les discriminations¹¹ entre les conjoints de mariage successifs¹².

Certains¹³ estiment par conséquent que l'article 1465 a été tacitement abrogé. D'autres¹⁴, que la loi de 1981 n'a pas abrogé l'article car il ne s'agit pas d'une simple disposition n'ayant qu'un effet successoral mais organisant une protection concernant les conventions entre les époux pouvant avoir des effets pendant ou après le régime.

La loi du 19 mars 1987¹⁵ relative à la filiation a mis fin à la discrimination entre les enfants nés dans ou hors mariage (légitime, naturel, adultérin, légitimé par adoption) et ceci tant au niveau matrimonial, successoral que de la filiation.

La modification de l'article 1465 se justifie en raison de la loi de 1987.

Les enfants sont égaux sur le plan successoral mais rien n'a été prévu sur le plan des régimes matrimoniaux et spécialement en ce qui concerne l'article 1465. Le système de l'article 1465 n'a pas été modifié par l'article 334. L'article 1465 ne protège pas les enfants naturels nés avant le mariage de leur auteur¹⁶. De plus, l'article 295 du Code civil dispose que si les époux divorcés se réunissent en faisant célébrer de nouveau leur mariage, l'article 1465 ne sera applicable que s'il existe des enfants issus d'un mariage (intercalaire) entre les deux unions.... L'article 1465 n'a donc pas été abrogé tacitement.

Dit betekent dus dat zij opnieuw deel gaan uitmaken van de berekeningsgrondslag van de erfopvolging en dat het voordeel moet worden berekend op het beschikbaar gedeelte. Het beginsel luidt dat het huwelijksvoordeel wordt verminderd (beschikbaar gedeelte – aantasting van het voorbehouden erfdeel) door middel van een rechtsvordering tot inkorting die door een kind uit een vorig huwelijk wordt ingesteld.

In 1981 heeft de wet de ongelijke behandeling¹¹ tussen echtgenoten van opeenvolgende huwelijken opgeheven¹².

Sommigen¹³ zijn bijgevolg van mening dat artikel 1465 stilzwijgend is opgeheven. Anderen¹⁴, dat de wet van 1981 het artikel niet heeft opgeheven daar het niet gaat om een eenvoudige bepaling met slechts erfrechtelijke gevolgen, maar om een bescherming betreffende de overeenkomsten tussen echtgenoten, die gevolgen kan hebben tijdens of na het huwelijksvermogensstelsel.

De wet van 19 maart 1987¹⁵ betreffende de afstamming heeft een einde gemaakt aan de ongelijke behandeling tussen de kinderen die zijn geboren binnen of buiten het huwelijk (wettige, natuurlijke, overspelige, gewettigd door adoptie) en dit zowel inzake huwelijk, erfopvolging als afstamming.

De voorgestelde wijziging van artikel 1465 van het Burgerlijk Wetboek wordt verantwoord op grond van de wet van 1987.

De kinderen zijn gelijk inzake erfopvolging maar aangaande de huwelijksvermogensstelsels en in het bijzonder wat artikel 1465 betreft, bestaat geen regeling. Het stelsel van artikel 1465 is niet gewijzigd door artikel 334. Artikel 1465 beschermt de vóór het huwelijk van hun verwekker¹⁶ geboren natuurlijke kinderen niet. Bovendien bepaalt artikel 295 dat indien de gescheiden echtgenoten zich opnieuw verenigen door hun huwelijk andermaal te doen voltrekken, artikel 1465 alleen van toepassing is wanneer er kinderen zijn uit een (tussentijds) huwelijk aangegaan tussen de twee echtverbintenissen. Artikel 1465 is dus niet stilzwijgend opgeheven.

¹¹ Pas toutes, certaines subsistent en ce qui concerne la conversion de l'usufruit du conjoint de secondes nocces.

¹² Par exemple, une quotité disponible limitée en faveur du second conjoint, anc. art. 1098 Civ.

¹³ Répertoire pratique de droit belge, n°1450.

¹⁴ Ph. DE PAGE, Régimes matrimoniaux, ULB – PUB, p.205 et suiv., J.T., 2004, pp.288 et 289.

¹⁵ Voy. J.T., 1987, pp.393 à 407.

¹⁶ donc, l'enfant naturel ne pourra faire réduire l'avantage consentis par son auteur au conjoint de celui-ci.

¹¹ Niet alle; bepaalde blijven bestaan inzake de omzetting van het vruchtgebruik van de echtgenoot uit een tweede huwelijk.

¹² Bijvoorbeeld, een beperkt beschikbaar gedeelte voor de tweede echtgenoot, oud art. 1098 BW.

¹³ *Répertoire pratique de droit belge*, nr. 1450.

¹⁴ Ph. DE PAGE, *Régimes matrimoniaux*, ULB – PUB, blz. 205 e.v., J.T., 2004, blz. 288 en 289.

¹⁵ Zie. J.T., 1987, blz. 393 tot 407.

¹⁶ Het natuurlijk kind kan het door zijn verwekker aan zijn/haar huidige echtgen(o)ot(e) toegekende voordeel bijgevolg niet doen verminderen.

La Cour d'arbitrage¹⁷ s'est penchée sur l'article 1465 du Code civil suite à une question préjudicielle posée par le tribunal de première instance de Louvain.

La question était la suivante:

La disposition viole-t-elle les articles 10 et 11 de la Constitution si elle est interprétée comme protégeant uniquement les droits de l'enfant né d'un précédent mariage et non les droits des enfants nés hors mariage?

Deux thèses s'opposent à propos du champ d'application de l'article 1465. Est-il applicable aux enfants nés hors mariage, conçus et reconnus avant le mariage ou faut-il s'en tenir au sens littéral de la disposition? Celle-ci veut éviter que la succession soit vidée de sa substance via des avantages matrimoniaux au profit d'un conjoint qui n'est pas le parent d'un héritier réservataire. Le demandeur invoquait l'article 334 précisant l'assimilation de tous les enfants dont la filiation est établie aux enfants nés d'un précédent mariage avec quelqu'un d'autre que le conjoint survivant du parent décédé.

Il ne peut y avoir de traitements discriminatoires entre enfants nés dans ou hors mariage.

La Cour souligne également que les enfants ne peuvent être lésés du fait que leurs parents ont choisi de ne pas se marier.

Si l'article 334 est respecté, il n'y a pas violation des principes d'égalité et de non-discrimination, cela va de soi. La Cour dit pour droit que l'article 1465 viole ou non les dispositions constitutionnelles selon l'interprétation qu'on lui prête.

La présente proposition de loi vise donc à modifier les articles 295 et 1465 du Code civil en conservant ce qui est prévu pour le partage égal des économies provenant des revenus inégaux des époux¹⁸ afin de supprimer la discrimination pouvant exister entre enfants, la loi de 1987 abolissant toute discrimination entre eux qu'ils soient nés dans ou hors mariage, s'inscrivant dans le prolongement de l'arrêt (Marckx) du 13 juin 1979 par lequel la Cour européenne des droits de l'homme avait constaté que la loi belge constituait une violation des articles 8 et 14 de la Convention européenne de sauve-

Het Arbitragehof¹⁷ heeft zich gebogen over artikel 1465 van het Burgerlijk Wetboek, naar aanleiding van een prejudiciële vraag van de rechtbank van eerste aanleg van Leuven.

De vraag was de volgende:

Schendt de bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet indien die wordt uitgelegd als zou ze enkel de rechten beschermen van de kinderen uit een vorig huwelijk en niet de rechten van de buitenhuwelijkse kinderen, geboren vóór het huwelijk?

Twee tegengestelde standpunten zijn mogelijk wat het toepassingsgebied van artikel 1465 betreft. Is het van toepassing op buitenhuwelijkse kinderen die zijn verwekt en erkend vóór het huwelijk, of moet men zich aan de letterlijke betekenis van de bepaling houden? De bedoeling van deze bepaling is voorkomen dat via huwelijksvoordelen de nalatenschap zou worden withheld ten voordele van een echtgenoot die niet de ouder van de erfgenaam met wettelijk erfdeel is. De eiser riep artikel 334 in, op grond waarvan alle kinderen waarvan de afstamming vaststaat, worden gelijkgesteld met de kinderen die geboren zijn uit een vorig huwelijk met iemand anders dan de langstlevende echtgenoot van de overleden ouder.

Er mogen geen verschillen in behandeling zijn tussen kinderen die zijn verwekt binnen dan wel buiten het huwelijk.

Het Hof onderstreept eveneens dat kinderen niet mogen worden benadeeld wegens het feit dat hun ouders niet voor het huwelijk hebben gekozen.

Indien artikel 334 wordt nageleefd, worden de beginselen van gelijkheid en niet-ongelijke behandeling vanzelfsprekend niet geschonden. Het Hof stelt naar recht dat artikel 1465 de grondwettelijke bepalingen al dan niet schendt volgens de eraan gegeven uitlegging.

Dit wetsvoorstel strekt dus tot wijziging van de artikelen 295 en 1465 van het Burgerlijk Wetboek door te behouden wat is bepaald inzake gelijke verdeling van hetgeen is overgespaard uit de ongelijke inkomsten van de echtgenoten¹⁸, om de ongelijke behandeling die zou kunnen bestaan tussen kinderen af te schaffen. De wet van 1987 heft namelijk elke ongelijke behandeling op tussen hen, ongeacht of zij binnen of buiten het huwelijk zijn verwekt, wat past in het verlengde van het arrest-Marckx van 13 juni 1979 waarbij het Europees Hof voor de rechten van de mens had vastgesteld dat de

¹⁷ Arrêt du 22 juillet 2004 (n°140/2004), <http://www.arbitrage.be>

¹⁸ Cfr. note 7.

¹⁷ Arrest van 22 juli 2004 (nr. 140/2004), <http://www.arbitrage.be>

¹⁸ Cfr. voetnoot 7.

garde des droits de l'homme et des libertés fondamentales qui visent l'interdiction de discrimination fondée sur la naissance.

Eric MASSIN (PS)
Yvan MAYEUR (PS)
Thierry GIET (PS)
Valérie DEOM (PS)

Belgische wet de artikelen 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden schond; die artikelen verbieden ongelijke behandeling op grond van geboorte.

PROPOSITION DE LOI**Art. 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 295 du Code civil, modifié par la loi du 31 mars 1987, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 295. — Si les époux divorcés se réunissent en faisant célébrer de nouveau leur mariage, l'article 1465 ne sera applicable que s'il existe des enfants issus d'une précédente union précédant ce nouveau mariage.».

Art. 3

L'article 1465 du Code civil, modifié par la loi du 14 juillet 1976, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1465. — Dans le cas où il y aurait des enfants d'une précédente union, toute convention matrimoniale qui aurait pour effet de donner à l'un des époux au-delà de la quotité disponible, sera sans effet pour tout l'excédent ; mais le partage égal des économies faites sur les revenus respectifs des époux, quoique inégaux, n'est pas considéré comme un avantage fait au préjudice des enfants d'une précédente union.».

4 décembre 2006

Eric MASSIN (PS)
Yvan MAYEUR (PS)
Thierry GIET (PS)
Valérie DEOM (PS)

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 295 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 31 maart 1987, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 295. — Indien de gescheiden echtgenoten zich opnieuw verenigen door hun huwelijk andermaal te doen voltrekken, is artikel 1465 alleen van toepassing wanneer er kinderen zijn uit een vroegere verbintenis die dat aan dit nieuwe huwelijk voorafgaat.».

Art. 3

Artikel 1465 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 1465. — Ingeval er kinderen zijn uit een vroegere verbintenis, blijft elk beding in het huwelijkscontract hetwelk ten gevolge heeft dat aan een der echtgenoten meer wordt gegeven dan het beschikbaar gedeelte, zonder gevolg ten aanzien van het meerdere; gelijke verdeling van hetgeen is overgespaard van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten, al zijn die ongelijk, wordt echter niet beschouwd als een voordeel waardoor de kinderen uit een vroegere verbintenis worden benadeeld.».

4 december 2006

TEXTE DE BASE

Code civil

LIVRE I. — DES PERSONNES

TITRE VI. — DU DIVORCE

CHAPITRE IV. — DES EFFETS DU DIVORCE

Art. 295.

Si les époux divorcés se réunissent en faisant célébrer de nouveau leur mariage, l'article 1465 ne sera applicable que s'il existe des enfants issus d'un mariage contracté entre les deux unions.

LIVRE III: Manières dont on acquiert la propriété.

TITRE V. — DES REGIMES MATRIMONIAUX.

CHAPITRE III. — DES CONVENTIONS QUI PEUVENT MODIFIER LE REGIME LEGAL

§ 4. DISPOSITION COMMUNE.

Art. 1465.

Dans le cas où il y aurait des enfants d'un précédent mariage, toute convention matrimoniale qui aurait pour effet de donner à l'un des époux au-delà de la quotité disponible, sera sans effet pour tout l'excédent; mais le partage égal des économies faites sur les revenus respectifs des époux, quoique inégaux, n'est pas considéré comme un avantage fait au préjudice des enfants d'un précédent mariage.

TEXTE DE BASE ADAPTÉ À LA PROPOSITION

Code civil

LIVRE I. — DES PERSONNES

TITRE VI. — DU DIVORCE

CHAPITRE IV. — DES EFFETS DU DIVORCE

Art. 295.

Si les époux divorcés se réunissent en faisant célébrer de nouveau leur mariage, l'article 1465 ne sera applicable que s'il existe des enfants issus d'une précédente union précédant ce nouveau mariage.

LIVRE III: Manières dont on acquiert la propriété.

TITRE V. — DES REGIMES MATRIMONIAUX.

CHAPITRE III. — DES CONVENTIONS QUI PEUVENT MODIFIER LE REGIME LEGAL

§ 4. DISPOSITION COMMUNE.

Art. 1465.

Dans le cas où il y aurait des enfants d'une précédente union, toute convention matrimoniale qui aurait pour effet de donner à l'un des époux au-delà de la quotité disponible, sera sans effet pour tout l'excédent; mais le partage égal des économies faites sur les revenus respectifs des époux, quoique inégaux, n'est pas considéré comme un avantage fait au préjudice des enfants d'une précédente union.

BASISTEKST

Burgerlijk Wetboek

BOEK I. — PERSONEN

TITEL VI. — ECHTSCHIEDING

HOOFDSTUK I. — GRONDEN TOT
ECHTSCHIEDING**Art. 295**

Indien de gescheiden echtgenoten zich opnieuw verenigen door hun huwelijk andermaal te doen voltrekken, is artikel 1465 alleen van toepassing wanneer er kinderen zijn uit een huwelijk aangegaan tussen de twee echtverbintenissen.

BOEK III. — Op welke wijze eigendom verkregen wordt

TITEL V. — [HUWELIJKSVERMOGENSSTELSELS]

HOOFDSTUK III. — OVEREENKOMSTEN DIE HET
WETTELIJK STELSEL KUNNEN WIJZIGEN

§ 4. GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALING

Art. 1465

Ingeval er kinderen zijn uit een vroeger huwelijk, blijft elk beding in het huwelijkscontract hetwelk ten gevolge heeft dat aan een der echtgenoten meer wordt gegeven dan het beschikbaar gedeelte, zonder gevolg ten aanzien van het meerdere; gelijke verdeling van hetgeen is overgespaard van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten, al zijn die ongelijk, wordt echter niet beschouwd als een voordeel waardoor de kinderen uit een vroeger huwelijk worden benadeeld.

BASISTEKST AANGEPAST AAN HET VOORSTEL

Burgerlijk Wetboek

BOEK I. — PERSONEN

TITEL VI. — ECHTSCHIEDING

HOOFDSTUK I. — GRONDEN TOT
ECHTSCHIEDING**Art. 295**

Indien de gescheiden echtgenoten zich opnieuw verenigen door hun huwelijk andermaal te doen voltrekken, is artikel 1465 alleen van toepassing wanneer er kinderen zijn uit een vroegere verbintenis die dat aan dit nieuwe huwelijk voorafgaat.¹

BOEK III. — Op welke wijze eigendom verkregen wordt

TITEL V. — [Huwelijksvermogensstelsels]

HOOFDSTUK III. — OVEREENKOMSTEN DIE HET
WETTELIJK STELSEL KUNNEN WIJZIGEN

§ 4. GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALING

Art. 1465

Ingeval er kinderen zijn uit een vroegere verbintenis, blijft elk beding in het huwelijkscontract hetwelk ten gevolge heeft dat aan een der echtgenoten meer wordt gegeven dan het beschikbaar gedeelte, zonder gevolg ten aanzien van het meerdere; gelijke verdeling van hetgeen is overgespaard van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten, al zijn die ongelijk, wordt echter niet beschouwd als een voordeel waardoor de kinderen uit een vroegere verbintenis worden benadeeld.²

¹ Art. 2² Art. 3